

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

«Κοινωνικές ταυτότητες»

[1] Οι κοινωνικές ταυτότητες είναι πολλές, είναι ιεραρχημένες και άνισες. Τις ταυτότητες τις αποκτάει ο άνθρωπος μέσα στην κοινωνία, αρχίζοντας από την οικογένεια. Υπάρχουν ταυτότητες πολύ πιο σταθερές από άλλες, γιατί είναι επενδυμένες με μεγάλη κοινωνική αξία. Την εθνική, π.χ., ή τη θρησκευτική τους ταυτότητα οι άνθρωποι την αλλάζουν πολύ σπάνια και σε πολύ ειδικές συνθήκες. Άλλες, αντίθετα, είναι πολύ πιο ρευστές, γιατί έχουν λιγότερο βάρος και μικρή κοινωνική αξία.

[2] Σε ορισμένες ταυτότητες άλλοι δίνουν μεγάλη αξία και άλλοι όχι. Άλλοι π.χ. αλλάζουν εύκολα πολιτική ταυτότητα, άλλοι το θεωρούν αθέμιτο και άλλοι σχεδόν ιεροσυλία απέναντι σε ευγενή ιδανικά. Την επαγγελματική τους ταυτότητα επιδιώκουν οι άνθρωποι να την αλλάζουν, όποτε μπορούν, για να τη βελτιώσουν.

[3] Οι πιο σταθερές απ' όλες τις κοινωνικές ταυτότητες είναι εκείνες που αποδίδουν κοινωνική ανωτερότητα, που καταφέρνουν γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο και αφομοιώνουν χαρακτηριστικά άλλων ταυτοτήτων που αποδίδουν κατώτεροτητα, με βάση μια κοινωνική και αυθαίρετη ταξινόμηση. Ένα εύκολο παράδειγμα είναι η προφορά των αστικών κέντρων σε σχέση με τις τοπικές διαλεκτικές προφορές.

[4] Με την ίδια λογική, οι άνθρωποι προβάλλουν τις ταυτότητες εκείνες που θεωρούνται με υψηλή κοινωνική αξία και ποτέ το αντίθετο. Κανένας άνθρωπος που π.χ. δεν έχει τελειώσει το Δημοτικό δεν αυτοπροβάλλεται στους άλλους σαν «αγράμματος».

[5] Μια από τις παραδοσιακά ισχυρές κοινωνικές ταυτότητες είναι η τοπική καταγωγή. Υπάρχουν άνθρωποι που θεωρούν την τοπική τους ταυτότητα σημείο αναφοράς της όλης τους προσωπικότητας. Άλλοι στην τοπική καταγωγή τους αρνούνται την παραδοσιακή κοινωνία, τις πεποιθήσεις και προκαταλήψεις της αγροτικής κουλτούρας. [...]

[6] Υπάρχουν λοιπόν οι ταυτότητες, αλλά υπάρχουν και οι αναπαραστάσεις τους στο μυαλό των ανθρώπων. Αυτό σημαίνει ότι οι ταυτότητες δεν επιβάλλονται μηχανικά μέσα στην κοινωνικοποίηση. Αντίθετα τα άτομα δομούν τις πολλές τους κοινωνικές ταυτότητες ενεργητικά στη διάρκεια της ζωής τους,

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

ανάλογα με πολλούς παράγοντες κοινωνικούς. Άρα, οι κοινωνικές ταυτότητες δεν είναι στατικές ούτε ίδιες για πάντα, αλλά μεταμορφώνονται διαρκώς.

[7] Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ταυτότητες ούτε «φυσικές» ούτε «αυθεντικές». Οι κοινωνικές προκαταλήψεις ξεκινάνε ακριβώς από την αντιμετώπιση των ταυτοτήτων σαν να ήταν φυσικές και άρα αυθεντικές.

[8] Ακριβώς επειδή οι κοινωνικές ταυτότητες γίνονται αντιληπτές από τον κοινό νου σαν στατικές και «φυσικές», η ζωντανή απόδειξη με την παρουσία «άλλων» που είναι «διαφορετικοί» προκαλεί καχυποψία ή και εχθρικότητα. Η παρουσία και μόνον «άλλων διαφορετικών» αμφισβητεί τη «φυσικότητα», γιατί καθρεφτίζει την απόδειξη ότι όλες οι ταυτότητες είναι «ιδιαίτερες» και καμία δεν είναι ούτε φυσική ούτε αυθεντική.

[9] Οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις στηρίζονται σε στοιχεία των ταυτοτήτων που θεωρούνται αυτονόητα. Με τα «αυτονόητα» και «αυθεντικά» της χαρακτηριστικά η κάθε κοινωνική ταυτότητα γίνεται στερεότυπο και αυτό οδηγεί στις κοινωνικές διακρίσεις. Εύκολο παράδειγμα είναι οι κοινωνικές ταυτότητες φύλου.

[10] Η ταυτότητα του φύλου βεβαίως είναι κοινωνική και καθόλου «φυσική». Όλα ανεξαιρέτως τα χαρακτηριστικά των αντρών και των γυναικών που προσδιορίζουν τη συμπεριφορά, τις ιδέες, την προσωπικότητα, τη στάση απέναντι στο ιδιωτικό και το δημόσιο, τα όνειρα, τις φιλοδοξίες, τις επιλογές κ.ο.κ., είναι προϊόντα της κοινωνίας και όχι της βιολογίας.

[11] Και αποτελεί θεμέλιο των διακρίσεων κατά των γυναικών στην κοινωνία η πλατιά πεποίθηση ότι οι ταυτότητες του φύλου είναι «φυσικές», και ότι άρα το στερεότυπο της θηλυκότητας και του ανδρισμού που επικρατεί στην κοινωνία είναι αυτονόητα δοσμένο από τη φύση.

Αννα Φραγκουδάκη

2

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

«Παιδικά παιχνίδια

Πώς αναπαράγουν τα στερεότυπα των φύλων»

[1] Η Athene Donald είναι μια από τις πιο γνωστές γυναίκες επιστήμονες της Βρετανίας. Πρόσφατα έγινε πρόεδρος της Βρετανικής Ακαδημίας Επιστημών. Στην πρώτη της ομιλία, επέλεξε να μιλήσει για κάτι που, ίσως, κανείς δεν περίμενε: τα παιδικά παιχνίδια και τον ρόλο τους στις σπουδές και την πορεία που ακολουθούν στη ζωή τους τα παιδιά.

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

[2] Στα μικρά κορίτσια χαρίζονται κούκλες αντί για σετ χημείας, και αυτό κάνει πιο δύσκολη την επιλογή ενός εκπαιδευτικού μονοπατιού προς μια καριέρα στην επιστήμη, λέει η καθηγήτρια φυσικής στο πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ. Η τοποθέτησή της άνοιξε μια συζήτηση και στον Τύπο. «Τα σεξιστικά παιχνίδια αποτρέπουν τα κορίτσια από το να μελετούν επιστήμες στο σχολείο, λέει κορυφαία ακαδημαϊκός», ήταν ο τίτλος του άρθρου στον βρετανικό Independent.

[3] Τα κορίτσια εξακολουθούν να μένουν μακριά από την επιστήμη και τις πολυτεχνικές σπουδές, και αυτό αρχίζει από την πρώιμη παιδική ηλικία με σεξιστικά παιχνίδια και συμπεριφορές, σύμφωνα με την καθηγήτρια Φυσικής. «Πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο που σκεφτόμαστε για αγόρια και κορίτσια και τι είναι κατάλληλο για αυτά από την πολύ πρώιμη ηλικία τους. Έχει σημασία η επιλογή παιχνιδιών; Πιστεύω πως ναι. Εισάγουμε κοινωνικές κατασκευές αποφασίζοντας στερεοτυπικά τι δέχονται αγόρια και κορίτσια από τα πρώτα στάδια. Τα παιχνίδια των κοριτσιών συνήθως οδηγούν σε παθητικότητα -το να χτενίζουν τα μαλλιά της Μπάρμπι, για παράδειγμα, και όχι να κατασκευάζουν, να φαντάζονται ή να δημιουργούν με Lego ή Meccano. Οπωσδήποτε δεν παίζει ρόλο μόνο αυτό, αλλά συμβάλλει. Αν σε ένα κορίτσι δεν έχει δοθεί ποτέ η ευκαιρία να παίξει με ένα σετ χημείας, μάλλον το επηρεάζει».

[4] Όταν γεννιέται το παιδί, έχει ταυτότητα φύλου; Το φύλο είναι βιολογικό ή κοινωνικό; Όταν ερχόμαστε στη ζωή, όπως όλα τα θηλαστικά, μας λέει ο σχολικός ψυχολόγος Ηλίας Βασιλειάδης, είμαστε είτε αρσενικά είτε θηλυκά. «Η ταυτότητα του αγοριού ή του κοριτσιού είναι κάτι που δομείται και συν-διαμορφώνεται τόσο από τη βιολογική μας υπόσταση όσο και από το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο ζούμε. Δηλαδή υπάρχει μία «βιολογική» βάση αλλά η εξέλιξη καθορίζεται από τον πολιτισμό, την ιστορική διαδρομή και την κοινωνική θέση κάθε ανθρώπου.» Ωστόσο, ο ίδιος πιστεύει ότι το παιχνίδι δεν καλλιεργεί από μόνο του συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. «Το πλέον σημαντικό είναι η λειτουργική τους χρήση. Δηλαδή, το πώς τα χρησιμοποιούμε και πώς τα νοηματοδοτούμε.»

[5] Η διαδικασία κατασκευής στερεοτύπων αρχίζει νωρίς, λέει η πρόεδρος της Βρετανικής Ακαδημίας Επιστημών, και ζητά από γονείς και εκπαιδευτές αναθεώρηση στάσης. «Πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο σκέψης δασκάλων και γονιών», λέει η AtheneDonald. «Το πρόβλημα είναι ότι εισάγουμε τα στερεότυπα με βάση το φύλο εξαιρετικά νωρίς. Ξέρω πως πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι το τι κάνουν τα παιδιά στην ηλικία των τεσσάρων χρόνων είναι άσχετο με τις επιλογές σπουδών που θα κάνουν στα 18, αλλά δεν είμαι τόσο σίγουρη. Υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι πολλά παιδιά αποφασίζουν, ειδικά για το τι δε θέλουν να κάνουν, περίπου μετά το νηπιαγωγείο... Κορίτσια ήδη από τα

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

επτά τους χρόνια λένε «η μηχανική δεν είναι για μένα» -όμως, πώς το ξέρουν σε τόσο μικρή ηλικία;»

[6] Η ταυτότητα του φύλου είναι κάτι ευρύτερο, αναφέρει ο Ηλίας Βασιλειάδης. «Διαμορφώνεται από τα τρία μας χρόνια και μετά, και συνήθως από τότε είναι που μπαίνουμε στο «καλούπι» του αγοριού ή του κοριτσιού. Μας προσδίδεται δηλαδή ένας διακριτός ρόλος με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και επιλογές. Για παράδειγμα, ροζ χρώμα, κούκλες, κουζινικά, ημερολόγιο, πνευματικά και όχι σωματικά παιχνίδια, θεωρητικές επιστήμες για τα κορίτσι. Αντίστοιχα, επιθετικότητα και όχι παθητικότητα, ποδόσφαιρο, καράτε, διεκδίκηση, θετικές επιστήμες για τα αγόρια.» [...]

Πηγή: EPT

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

«Ο Σιούλας ο ταμπάκος» (διήγημα)

Από τη Συλλογή Το τέλος της μικρής μας πόλης (1963). Σε αρκετές πόλεις της Ελλάδας υπήρχαν ως τα τελευταία χρόνια συντεχνίες, δηλαδή κλειστές επαγγελματικές ομάδες, που λέγονταν εσνάφια ή ισνάφια ή σινάφια· τέτοιες ήταν: των χαλκωματάδων, ασημουργών, γουναράδων, βυρσοδεψών (ταμπάκηδων ή ταμπάκων) κ.ά. Πολλές απ' αυτές τις συντεχνίες έχουν τις ρίζες τους στην οικονομική οργάνωση των βυζαντινών χρόνων. Η εποχή μας εξαφάνισε τις περισσότερες. Στο μαρασμό της συντεχνίας των ταμπάκων στα Γιάννενα αναφέρεται και το διήγημά μας.

[...] Οι ταμπάκοι παινεύονταν πως ήταν από τους παλιότερους κατοίκους αυτής της πόλης και πως ήταν όλοι τους αρχόντοι «καστρινοί», που τους πέταξαν οι Τούρκοι απ' το κάστρο υστέρα απ' την επανάσταση του Σκυλόσοφου, στα 1612. Και στ' αλήθεια, μιλούσανε τ'ο ιδίωμα της πόλης καθαρότερα απ' όλους τους άλλους και το κρατούσαν αμόλευτο στο λεξιλόγιο και στη φωνητική του.

Τα νταραβέρια τους ωστόσο με την πόλη ήτανε πολύ λιγοστά. Σχεδόν ποτέ δεν ανέβαιναν «απάνω» αν δεν είχανε κάποια δουλειά. Καταφρονούσανε τους καινούριους κατοίκους της και μπορεί κανένας να πει πως μήτε τους ήξεραν τους μαχαλάδες που φκιάσαν οι μικρασιάτες πρόσφυγες. Έμεναν εκεί, πίσω από το κάστρο, ένας κόσμος ξεχωριστός και κλεισμένος. Τελειωμένος.

Λίγο παραπάνω απ' τα δικά τους τ' αργαστήρια ήτανε τα ξυλάδικα. Μετσοβίτες και ζαγορίσιοι —απ' τα βλαχοζάγορα— δουλεύαν εκεί. Οι ταμπάκοι δεν είχανε κανένα νταραβέρι μαζί τους. Δυο δρόμους παραπάνω, οι βαρελάδες —μετσοβίτες και βλάχοι κι αυτοί, βοβουσιώτες¹ και ντομπρινοβίτες²— κοπανούσανε χρόνια εκεί πέρα, πάνω στα ρόμπολα και τις οξιές, με τα ξύλινα

¹Βοβουσιώτης: από την περιοχή της Βοβούσας (Αώου)

²Ντομπρινοβίτες: από το χωριό Ντομπρίνοβο

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

σφυριά τους, τον ίδιο μόχτο. Οι ταμπάκοι τους ξέρανε, τους καλημέριζαν, διαφορές δεν είχαν μαζί τους και πάρε-δώσε δεν είχαν. Ήταν, βλέπεις, ντατσκαναραίοι, ήγουν χωριάτες. Λίγο παρακάτω, δίπλα στ' αργαστήρια τους ήταν η Σκάλα. Τα μεγάλα καϊκια της λίμνης, σκαφιδωτά κι αργοκίνητα, ξεφόρτωναν εκεί, απ' τα χωριά που βρίσκονταν αγνάντια, καυσόξυλα, σφαχτά, τυριά, βουτύρατα και τα τέτοια. Οι ταμπάκοι ψωνίζαν άμα χρειαζόντανε κάτι, μα και κει δεν είχανε πολλά νταραβέρια —τι νταραβέρια με τους χωριάτες; Το βράδυ πηγαίνανε σε δικά τους κρασοπουλειά όπου δεν πατούσαν χωριάτες— μονάχα καϊκτσήδες από το μικρό νησί της λίμνης μπαίνανε καμιά φορά και πίνανε λίγο μαζί τους, πριν γυρίσουν στο νησί τους το βράδυ. Μ' αυτούς τους ένωνε το πάθος του κυνηγιού — γι' αυτό τους δίναν το ελεύτερο να κάτσουνε δίπλα τους.

Σ' αυτά τα κρασοπουλειά τα δικά τους, τα τραπέζια ήτανε χαμηλά κι είχανε στη μέση μια τρύπα, για να μπαίνει το χειμώνα το μαγκάλι. Καθόντανε γύρω γύρω, σε σκαμνιά που 'τανε κι αυτά χαμηλά και το κρασί πριν το πιούνε το ζεσταίνανε σε χαλκωμένους μαστραπάδες. Η κουβέντα γύριζε πάντα σε παλιές ιστορίες, κυνήγια, τέτοια πράματα. Άντρες σκληροί και περήφανοι, σπάνια μιλούσανε για δουλειές και συμφέροντα —δεν το καταδέχονταν. Και πολιτική δε μιλούσανε — δεν είχανε με ποιον να τσακωθούνε, γιατί 'ταν όλοι τους σφόδρα βενιζελικοί — Ελλάδα των πέντε θαλασσών, καθώς ταιριάζει σε παλιούς καστρινούς αρχοντάδες. Ψήφιζαν πάντοτε και το βενιζελικό υποψήφιο δήμαρχο και τους βενιζελικούς επιτρόπους στο μητροπολιτικό ναό του Αγίου Αθανασίου και τελειώνανε και μ' αυτά. Αυτάρκεια. Ηθική. Κοινωνική. Πολιτική.

Και επαγγελματική. Κανένας δεν έφυγε απ' το επάγγελμα και κανένας ξένος δεν έμπαινε —η παράδοση του σιναφιού, που 'ταν κι από τα παλιότερα της πόλης, λεν οι αρμόδιοι, δεν είχε αλλάξει ακόμα. Μόνο που στα χρόνια που γράφω, καθώς ήταν λιγοστοί και δένονταν όλοι με συγγένειες μεταξύ τους, είχε γίνει πια και δουλεύαν συνεταιρικά σε κάθε εργαστήρι. Μαστόροι και καλφάδες γίναν ένα —ήταν όλοι τους μαστόροι πια— και νοικοκυραίοι. Αυτό μονάχα είχε αλλάξει. Όλα τ' άλλα μέναν όπως ήταν από τον καιρό που πρωτόγιναν αυτά τ' αργαστήρια. Πολύ λίγο γνοιαζόνταν αυτοί να μάθουν τι γίνεται αλλού με τα δέρματα. Ακόμα και την ψαρόκολλα — τσουκάλι τη λέγανε— τη φκιάχνανε πάντα μονάχοι τους από τα ψάρια της λίμνης. Και βαφές και βαψίματα, όπως τα ξέραν, όπως τα βρήκαν. Και όλα. Όπως τα ξέραν, όπως τα βρήκαν. Αναντάμπαπαντάμ³. [...]

Δημήτρης Χατζής

³ αναντάμπαπαντάμ: από γενιά σε γενιά

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Σε μία παράγραφο 60 περίπου λέξεων να δείξετε πώς δημιουργούνται οι κοινωνικές προκαταλήψεις σύμφωνα με το **Κείμενο 1**.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Να χαρακτηρίσετε ως Σωστές ή Λανθασμένες τις προτάσεις που ακολουθούν και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο **Κείμενο 1**:

- α. Οι κοινωνικές ταυτότητες είναι αμετάβλητες στον χρόνο.
- β. Όλες οι κοινωνικές ταυτότητες είναι ισοδύναμες.
- γ. Οι διακρίσεις προέρχονται από τις κοινωνικές ταυτότητες, όταν αυτές θεωρούνται «αυθεντικές» κι «αυτονόητες».
- δ. Η ταυτότητα του φύλου είναι προϊόν της βιολογίας.
- ε. Οι άνθρωποι συλλήβδην επιδιώκουν την προβολή της ταυτότητας καταγωγής τους.

Μονάδες 10

B2. Στο Κείμενο 2:

α. γιατί χρησιμοποιούνται οι ερωτήσεις στην αρχή της 4^{ης} παραγράφου;

Μονάδες 3

β. ποια η χρησιμότητα της χρήσης εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις;
- «Η ταυτότητα του αγοριού... κάθε ανθρώπου» (4^η παραγ/φος)
- «καλούπι» (6^η παράγραφος)

Μονάδες 2

B3. «Μας προσδίδεται, δηλαδή, ένας διακριτός ρόλος με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και επιλογές»: Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης της πρότασης, να τη μετατρέψετε στην αντίθετη και να αναφέρετε τη χρήση της σύνταξης που τη μετατρέψατε.

Μονάδες 6

B4. Στο Κείμενο 1:

α. Ποια είναι τα δομικά μέρη της 6^{ης} παραγράφου;

Μονάδες 3

β. Το κείμενο αποτελεί αποδεικτικό δοκίμιο. Να αναφέρετε 3 χαρακτηριστικά που το κατατάσσουν σ' αυτό το είδος.

Μονάδες 6

B5. Πώς «συνομιλούν» τα **Κείμενα 1 και 2** για την κατασκευή της ταυτότητας των δύο φύλων;

Μονάδες 10

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Με βάση το απόσπασμα από το διήγημα που σας δόθηκε, να αναφέρετε το θέμα που, κατά τη γνώμη σας, θίγεται σ' αυτό. Να χρησιμοποιήσετε τουλάχιστον 3 κειμενικούς δείκτες, για να στηρίξετε την απάντησή σας. (150 περίπου λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. «Οι κοινωνικές ταυτότητες είναι πολλές, είναι ιεραρχημένες και άνισες». Με δεδομένη την τοποθέτηση της συγγραφέως του 1^{ου} κειμένου και παρατηρώντας τον «πολιτισμό της καθημερινότητάς μας», μέσα από ποιες εκφάνσεις του θα επιβεβαιώνατε τις διακρίσεις που γίνονται σε βάρος συνανθρώπων μας και στηρίζονται στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κοινωνικών ταυτοτήτων; Πώς η κοινωνική διαφορετικότητα μπορεί να αποτελέσει παράγοντα δημιουργικής σύνθεσης και όχι απαξιωτικής κατηγοριοποίησης και αποκλεισμού; Εκφωνείτε ομιλία στη Βουλή των εφήβων που δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 400 λέξεις.

Μονάδες 30

7

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.**
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει. Μολύβι επιτρέπεται, μόνο αν το ζητάει η εκφώνηση, και μόνο για πίνακες, διαγράμματα κλπ.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**